

Миرونюк Т. В. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

СВІДОМІСТЬ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ПОВЕДІНКУ ЛЮДИНИ

Сьогодні теоретики кримінологи, психологи та соціологи всього світу висловлюють тривогу щодо насильства в мас-медіа, витончених вбивств на екрані, кривавих комп'ютерних ігор, цинізм яких перевершує всі допустимі моральні бар'єри. Сучасна поп-музика з її шаленими текстами і відповідною музикою також активно пропагує насильство. Науковці досі не можуть дати точної відповіді, як насправді діє на психіку людини зображення насильства (провокує наслідувати ці дії або викликає неприйняття агресії). Чи є в сучасному суспільстві тенденції, які в майбутньому дадуть змогу знизити масове тиражування насильства і змусять людство повернутися до пропаганди гуманістичних цінностей?

Багато фахівців вважають, що віртуальне насильство здатне викликати насильство реальне. Як бути в цій ситуації? Очевидно, що за допомогою простої заборони цю проблему вирішити неможливо, оскільки вона давно вже має глобальний характер і досягла міждержавного рівня.

Однак науково доведено, що така інформація негативно впливає на свідомість людей і є причиною формування протиправних проявів у їхній поведінці.

Цей факт можна пояснити, спираючись на дослідження психофізіології людини. В такому контексті необхідно говорити про емпатію та фізіологію цього явища.

Емпатія – це можливість однієї людини відчутти іншу, повністю відчутти її стан. Це здатність побачити світ чужими очима і обдумати, як свою, чужу точку зору. Справжня емпатія – це одна емоційна хвиля з будь-яким співрозмовником.

Постає низка запитань. Які структури і органи людського тіла відповідають за емпатію? Це унікальна здатність (дар) або біологічна норма? Чи можна її розвивати/тренувати або це вроджена константа?

Якщо відповісти на ці запитання з точки зору нейрофізіології, то механізм емпатії не вивчено досконало,

однак існує припущення, що за її виникнення відповідають дзеркальні нейрони (ДН).

ДН відкрив італійський нейробіолог Дж. Рідзолатті в 1990-х роках. Їм приписують низку функцій:

- здатність до навчання, імітація, наслідування (мова);
- розуміння і передбачення дій інших;
- здатність розуміти емоції інших шляхом співчуття;
- зв'язок людини з душею, з невидимим світом

(колективне несвідоме).

Мозок складається з нейронів. У мозку дорослої людини приблизно 100 млрд нейронів, кожен з яких має від 1000 до 10 000 контактів з іншими нейронами. Згідно з відкриттям Дж. Рідзолатті, є група нейронів, які називають дзеркальними.

Є припущення, що функціонування ДН – це результат роботи об'єднаної нейронної мережі, адже на сьогодні відомо, що вони розташовані по всій корі головного мозку. ДН стосуються процесів імітації та копіювання. Адже імітація складної дії вимагає, щоб мозок прийняв точку зору іншої особи, тобто віддзеркалив її.

Розуміння цього феномену є важливим під час розгляду питань культури, еволюції, освоєння складних навичок, мови, здатності передбачати думки і наміри іншого. ДН надають можливість людству швидко розвиватися як горизонтально (уздовж популяції), так і вертикально (від покоління до покоління).

Існують також емоційні ДН (нейрони Ганді). Це явище можна пояснити на прикладі тактильного чуття: якщо доторкнутися до шкіри руки, то збудиться нейрон в соматосенсорній корі мозку, так само він збудиться, якщо спостерігати за дотиком до шкіри цієї ділянки іншої людини (віддзеркалення відчуття дотику до іншого). За різні відчуття реагують різні ділянки мозку. Емоційні ДН пояснюють принцип таких психологічних феноменів, як ефект «зараження», страх і паніка, мексиканська хвиля (flashmob), сміх, танці.

Наприклад, у парах, які довго живуть разом, люди все більше стають схожими один на одного. Це не означає, що за проведені разом роки їх носи і підборіддя стають однаковими. Просто кожний з них так часто і точно «дзеркалив» вираз обличчя партнера, що сотні крихітних м'язових з'єднань зі шкірою частково змінили риси обличчя. Це підтверджує фізичну основу

емпатії. Ми, фактично, відчуваємо, що робить інша людина, не виконуючи складних логічних обчислень.

Щоб активувати свої ДН, розвивати здатність до емпатії, рекомендують: дивитись і споглядати (практика уважності); використовувати емоційний резонанс (активний контроль своїх відчуттів і емоцій іншого); застосовувати медитацію.

Існує припущення, що є деяка система контролю за роботою ДН, яка надає можливість відрізнити власні рухи, мову, емоції та почуття від чужих. Так само вона повинна гальмувати занадто сильні та небажані відображення (при шизофренії), або стимулювати дуже слабкі (при аутизмі).

Отже, емоції є єдиними для всіх, і контролювати їх майже неможливо. Однак, кожна людина має індивідуальну фізіологічну оболонку, яка нас умовно і розділяє та яку ми по різному відчуваємо.

Таким чином, людина, яка добре розуміє свій внутрішній стан і володіє власним тілом, здатна краще відокремлювати власні відчуття і потреби, не йти за натовпом і, до того ж, бути більш емпатійною. Усвідомлення того, що саморозвиток на усіх рівнях надасть можливість «не віддзеркалювати» ті негативні емоції, які пропагуються, сприятиме вирішенню конфліктів на приватному та колективному рівнях.

Мозоль А. П. – кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНІХ ПЕРЕМІЩЕНЬ І ВПЛИВ МІГРАЦІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

*Ми просимо дати притулок
для тих, хто був принижений.*

Пабло Неруда

Міграція – це природне явище, властиве всім живим істотам. На відміну від тварин, міграція людей у сучасному суспільстві буває двох типів, а саме – законною (легальною) та незаконною (нелегальною). Міграція – це процес переміщення або через міжнародні кордони, або в межах однієї країни, що